

Nieuwsbrief nr 4, juni 2019

Editoriaal

Beste vrienden,

Via deze nieuwsbrief willen we jullie herinneren aan onze trefdag van zaterdag 22 juni in Belgradehuis, Belgradestraat 80, Mechelen.

Koen Stuyck, echtgenoot van Gunilla de Graef en woordvoerder van WWF zal in de voormiddag samen met ons nadenken over *'De staat van de natuurlijke wereld die ons allemaal confronteert met onze verantwoordelijkheid'*, d.w.z. met respectvol 'rentmeesterschap'. We laten in deze nieuwsbrief Koen Stuyck uitvoerig aan het woord.

In de namiddag worden we gecoacht door Terri Grootjans en willen we een en ander doorspreken m.b.t. de nieuwe interculturele doelstellingen van vzw cemic. Er wordt ook gezorgd voor extra kinderopvang.

Met de trefdag hopen we een dynamiek op gang te trekken die kan uitstralen naar het grote niet polariserende 'midden' waar onze samenleving zo'n behoefte aan heeft.

De bijdrage voor de dag is 20 Euro en wordt ter plaatse betaald. In die prijs is een broodmaaltijd inbegrepen.

Inschrijven kan je via het volgende emailadres: cimicbelgrade@gmail.com

Lees verder het volledige programma...

'De staat van de natuurlijke wereld die ons allemaal confronteert met onze verantwoordelijkheid.'

Het programma ziet er als volgt uit:

- 10u: korte verwelkoming
- 10.30: inleiding Koen Stuyck
- 11.30u: gesprek en vragen
- 12 - 13u: maaltijd
- 13u: tijdslijn cemic: Marc Colpaert en Guido Minne
- 13.30u- 14.45u: bespreking van mission statement van cemic vzw
- 14.45-15.15u: koffie
- 15.15- 15.45u: plenum
- 15.45- 16u : afronding en aandachtspunten

Interview met Koen Stuyck

‘Welkom in de wereld van het antropoceen.’

Koen Stuyck is een camic-alumni die zijn eerste sporen verdiende in de journalistiek en tijdens zijn leven vele thema's verkende zoals internationale samenwerking, duurzaam toerisme, milieu en ecologie, mensenrechten. Hij werkte o.m. met Amnesty International, 11.11.11 en StampMedia. Hij schreef ook een roman over het Palestijns-Israëliësch conflict, 'Golem', en is bezig aan een tweede fictieverhaal. Sinds 8 jaar is hij woordvoerder van het Wereld Natuur Fonds in België.

1. Wat heb je vanuit de camic opleiding als waardevol meegekregen en hoe kijk je met die inzichten vandaag naar de werkelijkheid?

Naast het feit dat ik er mijn echtgenote, Gunilla de Graef heb leren kennen, heeft Camic me vooral kaders gegeven die toelieten de werkelijkheid beter te interpreteren. Die werkelijkheid is oneindig complex maar functioneert tegelijk dikwijls op basis van verbluffend eenvoudige processen. Camic gaf me ook menselijke en spirituele handvaten die mijn mentale veerkracht vergroot, mijn engagement verdiept en mijn leven tout court rijker gemaakt hebben.

2. Je hebt als oud-woordvoerder van 11.11.11 de ngo-wereld leren kennen. Bevindt de ngo-wereld zich volgens jou in een crisis? Is de druk van de niet-gouvernementele organisaties op de regeringen afgenomen? Ontbreekt het aan kracht, management, of andere dingen...(zoals geld)? Bieden ze nog een 'alternatief'?

Eerst en vooral denk ik dat het belangrijk is een nuance aan te brengen. 'De ngo's' zijn niet in crisis. Er zijn ngo's die het zeer goed doen. Maar thema's zijn onderhevig aan golfbewegingen, en ontwikkelingssamenwerking staat vandaag minder in de kijker dan milieu, om maar een voorbeeld te noemen. Ook is het zo dat ngo's die leunen op een brede basis van vrijwilligers met een groot engagement voor de organisatie, hun ledenaantal zien teruglopen. De redenen daarvoor zijn bekend. De belangrijkste zijn het groot aanbod aan vrijetijdsbestedingen en de invloed van het consumentisme die elke relatie wil herdefiniëren tot een commerciële aanbieder-klant relatie. Niets is echter voor eeuwig, al is het eigen aan de mens om zich daarin te vergissen, een val waarin de grootste denkers kunnen vervallen (denk maar aan Francis Fukuyama!).

De basis van elke maatschappelijke vooruitgang is nog steeds het populariseren van nieuwe inzichten die de samenleving als geheel ten goede komen. Om dat succesvol te doen moeten mensen zich organiseren in grotere gehelen, liefst met een of andere vorm van inspraak vanwege de basis tegenover hen die de leiding nemen. Als je ngo's moet onderscheiden van andere middenveldorganisaties (zoals vakbonden, mutualiteiten, werkgeversorganisaties) dan gaat het vaak om het behartigen van thema's die zich op het eerste zicht buiten onze individuele basisbehoeften situeren. Vandaar dat ze ook ontstaan zijn in de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw, toen een combinatie van factoren (aanhoudende economische groei, toename van de koopkracht, democratisering van het onderwijs, grootschalige productie van wasmachines, koelkasten e.a. huishoudapparaten) maakte dat mensen de ruimte kregen om zich in hun vrije tijd ook met andere 'ver-van-ons-bed' problemen bezig te houden.

Vele ngo's doen ook aan politiek lobbywerk, maar het gewicht dat ze in de schaal kunnen leggen bij politici is afhankelijk van meerdere factoren zoals de grootte van hun achterban, eventuele linken met economische machtsgroepen en de mate waarin hun thema leeft in het publieke debat. Vaak is het een proces van twee stappen vooruit en een achteruit, omdat ons democratisch systeem vandaag te weinig is toegerust om beslissingen te nemen die alleen maar effect hebben in verre landen en latere legislaturen. Om echt een alternatief samenlevingsmodel te propageren is hun draagkracht te beperkt. Ik geloof dat ze een rol zullen blijven spelen in het aankaarten van belangrijke thema's, het bijeenbrengen van mensen en middelen om onderzoek te stimuleren, alternatieve beleidsdaden te suggereren voor een betere wereld. Kortom, injecteren van 'out of the box'- oplossingen in het kortzichtige beleid van enkel oppervlakkige oplossingen.

3. Het WWF is momenteel de plaats waar jij je wilt inzetten voor de transitie waarover zoveel te doen is. Wat baart je momenteel vooral zorgen en hoe zie jij uitwegen voor de volgende generaties.

Wat me zorgen baart, is dat de transitie niet snel genoeg gaat en dat als gevolg daarvan ecosystemen kunnen imploderen of onherstelbaar beschadigd geraken, met zware consequenties voor ons allemaal. Zo zijn er allerlei reactionaire krachten aan het werk die de weerstand tegen verandering aanwakkeren bij de brede bevolking. Die krachten zijn politiek van aard (populistische politici met een eigen agenda) of commercieel (industriële lobby's die belangen te verdedigen hebben, zoals de olie- en gasbedrijven). In veel gevallen zijn die twee actoren een alliantie aangegaan en aarzelen ze niet om het publieke debat op het verkeerde spoor te zetten of compleet te vergiftigen met een gevaarlijke cocktail van verdraaide informatie, geconstrueerde foute verhalen en een diep wantrouwen ten opzichte van gevestigde wetenschap, tenzij die past in het verhaal dat men wortel wil doen schieten. De actoren maken intussen wel gebruik van de modernste communicatieplatformen, marketingtechnieken en wetenschappelijke inzichten in groepspsychologie en slagen erin met hun discours het draagvlak voor maatregelen te ondermijnen. Anderzijds zijn politici in ons democratisch systeem te veel gericht op de korte termijn en de status-quo en ontberen vaak de moed om verder te kijken dan hun politieke loopbaan.

Uitwegen zijn te vinden in de vele initiatieven die als paddenstoelen uit de grond springen rond deel- en circulaire economie, korte keten voedselproductie, stadslandbouw, lokale energieproductie en meer. Ook de reguliere economie is overstag aan het gaan onder invloed van dalende prijzen van hernieuwbare energie, stijgend aandeelhoudersactivisme op de beurs en de druk van de consument die ook opschuift. Ondanks de ruk naar rechts in Vlaanderen (die vooral een electoraal afstraffingsbeleid was van een rechts regeringsbeleid) is op Europees vlak de Eurosceptische golf uitgebleven en zijn partijen voor een groener beleid flink gegroeid. Dat schept perspectieven, want een groot deel van onze wetgeving wordt op dat niveau gemaakt.

4. In welke mate is de pers mede verantwoordelijk voor het fragmenteren en polariseren van de samenleving(en)?

Het goede nieuws is dat we nog steeds redelijk kwaliteitsvolle media in Europa hebben, zoals The Guardian, Le Monde of bij ons De Standaard. Bovendien kan iedereen die wil toegang hebben tot positieve onderzoeksjournalistiek zoals bij De Correspondent, Apache, MO* of anderen. Maar evengoed hebben we populaire media die gedijen in een schreeuwerig landschap waar respect voor de feiten het onderspit delft voor spectaculaire koppen en ongenueanceerde berichtgeving. Nigel Farage, Marine Le Penn en bij ons Dries Van Langenhove varen er wel bij.

Ook over de impact van de sociale media wil ik niet fatalistisch zijn. We weten intussen dat *multi-tasking* een fictie is en dat de constante afleiding door *likes* en hapklare nieuwtjes een bedreiging is voor onze stressbestendigheid en onze werkkraft. Het psychologisch

mechanisme van de filterbubbel is een groter gevaar, want het is een oneindige inkomstenbron voor zowel politieke als commerciële krachten die dat ten volle uitbuiten. Sociale media zijn bij uitstek geschikt omdat je als marketeer aan *'microtargetting'* kunt doen en je boodschap zodanig kunt aanpassen dat ze helemaal past in ieders filterbubbel. Het toverwoord is *'clickbait'* oftewel, hoe maak je van elke kop een oorwurm die zich in je hoofd nestelt en met je emoties aan de haal gaat op zo'n manier dat je de aanvechting om te delen niet kan weerstaan. Veel journalisten herkennen de titels van hun eigen stukken niet meer omdat ze vervangen zijn door ongenueanceerdere maar krokantere zinsneden. En gezien weinigen het volledige stuk lezen gaat die titel een eigen leven leiden in de filterbubbels van misnoegden in de samenleving.

Maar ook hiervoor bestaan weer oplossingen en tegenkrachten. Goede journalistiek zal niet meteen verdwijnen. *'Factchecking'* -initiatieven komen meer en meer aan bod. Er zit een massale verdichting aan te komen van ons samenlevingsmodel en dat zal zich reflecteren in meer uitwisseling tussen mensen van verschillende strekking. En uitwisseling is de sleutel.

5. Op 22 juni wil je ons meenemen naar de wereld van het 'antropoceen'. Hoe hoopvol mogen we nog zijn? Ik verwijs hierbij naar de vier vragen van Kant: wat kan ik kennen? Wat moet ik doen? Wat mag ik hopen? Wat is de mens? (= Wat is wetenschap? Wat is ethiek? Wat is spiritualiteit? Wat is antropo-logie?)

Het antropoceen verwijst naar een nieuw geologisch tijdperk dat we volgens een groeiend aantal geologen en ecologen zijn binnengetroten. Doorgaans zijn dergelijke denominaties (we leefden tot nog toe in het Holoceen, dat zo'n 11000 jaar geleden begon) gereserveerd voor erg grote tijdvakken die gekenmerkt worden door bepaalde kenmerken die terug te vinden zijn in geologische lagen.

Vandaag is de menselijke impact op de planeet van dusdanige omvang dat wetenschappers in de verre toekomst onze sporen overal zullen kunnen vaststellen. Van microplastics die zich tot op de meest afgelegen plaatsen in de mondiale oceaan hebben verspreid tot nucleair afval met extreem lange afbraaktijden in diepe grondlagen.

Het belangrijkste verschil tussen ons en andere diersoorten op deze planeet is onze verbeelding en ons vermogen om sociale constructies te maken die toelaten om met grote groepen samen te leven, gebaseerd op min of meer dezelfde waarden. De meeste andere dieren leven samen in groepen waarin ze elk individu zelf kennen. Die fantastische capaciteit heeft ons succes gemaakt maar heeft er ook voor gezorgd dat we ondertussen samen met onze veestapels en andere gedomesticeerde soorten de overgrote bulk van alle biomassa op aarde uitmaken.

Voor ons emotionele brein dat in evolutionair opzicht niet zo erg verschilt van dat van 10.000 jaar geleden blijft het moeilijk voor te stellen dat we op de grenzen van de draagkracht van onze planeet stootten en dat er überhaupt grenzen zijn aan de natuur die ons alles geeft wat we nodig hebben. Denk aan wat je voelt wanneer je alleen op het strand staat en uitkijkt op de schier eindeloze horizon. Het is moeilijk voor te stellen dat we die uitgestrekte oceaan (we

hebben er slechts één, want alle zeewater is met elkaar verbonden), die 70% van de planeet uitmaakt, al dusdanig hebben veranderd dat je hem niet meer kan vergelijken met deze van pakweg 200 jaar geleden. Overbevissing, klimaatverandering, verzuring en plasticvervuiling hebben letterlijk het hele mariene milieu aangetast en dat is een bedreiging voor ons voortbestaan. Zo wordt 70 tot 80% van alle zuurstof geproduceerd door algen in de oceaan.

Onze cortex beschikt echter niet alleen over verbeelding maar ook over het vermogen tot het ontwikkelen van wetenschap. De vooruitgang, uitwisseling en democratisering van wetenschappelijke kennis maken dat we nu kunnen uitstijgen boven onze onmiddellijke omgeving, boven de nationale en zelfs continentale grenzen.

Dat konden we ook al letterlijk sinds de jaren 1960 toen we de eerste keren de aarde konden verlaten en neerkijken op onze blauwe planeet die al miljoenen jaren rustig rondtolt in de oneindige leegte van het heelal.

De eerste decennia waren we te zeer in beslag genomen door de schoonheid van dat beeld en al de opportuniteiten die voor het grijpen leken. Ondertussen is het echter beginnen dagen dat er ook een grote kwetsbaarheid schuilt in datzelfde beeld als je vanuit een lage hoek naar die aarde kijkt en dat dunne en ijle laagje atmosfeer in het oog krijgt.

Alles wat wij kennen en nodig hebben om te leven situeert zich daar in die kwetsbare biosfeer van hooguit enkele kilometers. Die dunne laag vol leven wemelde tot voor kort van uitbundig leven in een wanordelijke, complexe en circulaire symbiose, die voortdurend in beweging is en waarbij fotosynthese en omzetten van koolstof en zuurstof zowat de basisprocessen uitmaken.

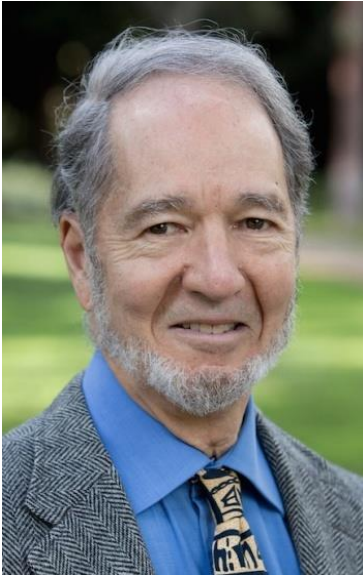
Waarom tot voor kort?

Omdat de mens bezig is een 6^e massa-extinctie te veroorzaken (de vorige was die van de dinosauriërs, 65 miljoen jaar geleden). Ondertussen is sinds de jaren '70 van de vorige eeuw 60% van gewervelde dieren verdwenen – zowat een miljoen soorten worden met uitsterven bedreigd. Al die dier- en plantensoorten spelen hun rol in een ecologische niche, en maakten ook dat het ecosysteem in beweging blijft. Dat moet ook, want wanneer de bovenstaande processen stilvallen dreigen ecosystemen ineen te klappen.

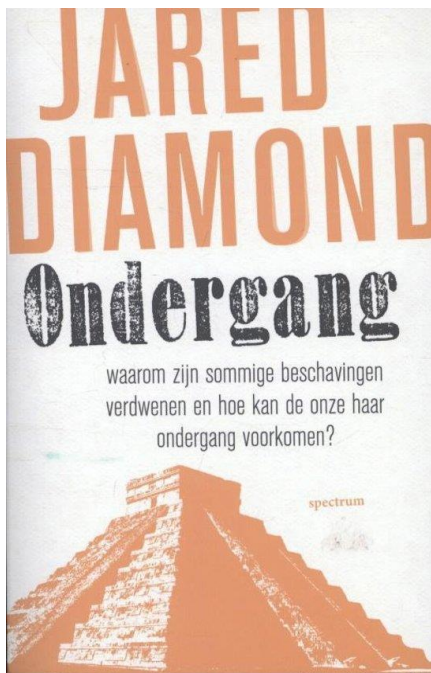
We moeten dan ook dringend bewust worden van de ecologische context en de consequenties van ons handelen. Dat kan je lezen in het boek van **Jared Diamond (zie recensie)**. Spiritualiteit kan een hulp zijn op de weg naar die bewustwording.

Boekbespreking:

'ONDERGANG. Waarom zijn sommige beschavingen verdwenen? en hoe kan de onze haar ondergang voorkomen?' van Jared Diamond (Spectrum).

Jared Diamond

In dit fantastische boek laat evolutionair bioloog Jared Diamond je onderduiken in heel veel (bekende en minder bekende) beschavingen die ofwel op bepaald moment ten onder gingen ofwel erin slaagden zich te handhaven. Ze deden dat allen in een natuurlijke context die ze, om te overleven en zelfs te floreren, hebben geëxploiteerd elk op hun manier.

Lees verder...

Ze veronachtzaamden, dan wel respecteerden de natuurlijke grenzen aan het ecosysteem waarvan ze afhankelijk waren. De manier waarop ze dat deden of niet, heeft hun lot bepaald. Vandaag zijn we het globale ecosysteem van de hele planeet aan het ondergraven. Deze analyse van wat onze voorouders ervan maakten in hun lokale context kan helpen om onszelf de vraag te stellen: waarin zit het geluk? In het najagen van eeuwige groei? Dan zal het lot van de Titanic ons deel zijn. (Koen Stuyck)

!!De boeken van Jared Diamond zijn consulteerbaar in de bibliotheek van het Belgradehuis!!

Programma in oktober (save the date!)

“Scherp denken, dichtbij luisteren” op 12 oktober met Wouter Colpaert.

Hoe vaak stel je een vraag die je wereldbeeld op scherp zet? Hoe vaak schuif je hem opzij, omdat je meer urgente dingen aan je hoofd hebt? En hoeveel gemiste kansen levert dat op? Het herkennen en uitdiepen van een interessante vraag wordt steeds moeilijker gevonden. Niet zo gek. Veel is gejaagd, gericht op oplossingen, verpakt in heldere frames. Social media vragen om snelle meningen.

Lees verder...

Nieuws wordt geconsumeerd in headlines. Gesprekken zijn nogal eens uitwisselingen van meningen en gedachten. Uitwisselingen dus, bedoeld om mee te delen, niet om te delen. Luisteren doen we dan maar half, denken doen we dan alleen langs de bekende wegen.

Bureau Drijfpunt organiseert een workshop in coöperatieve gespreksvoering. Dat is een eenvoudige en spannende methodiek die helpt om je eigen meningen en veronderstellingen te onderzoeken én die van een ander. Nieuwe denkrichtingen gegarandeerd!

Een introductie door **Wouter Colpaert** op 12 oktober 2019 in Belgradehuis van 10u tot 16u.

Wie interesse heeft meldt zich best nu al via cimicbelgrade@gmail.com. Het aantal deelnemers is beperkt. Meer info volgt eind augustus.